

Lainio

Lainio är en by i Vittangi församling, Kiruna kommun. År 2007 fanns 74 invånare i byn. Byn, som ligger invid Lainioälven, grundades av Klemet Olofsson (Hietaniemi) från Koivukylä omkring 1650. De flesta av de släkter som idag bor i Lainio, härstammar från Klemet Olofsson. Älven delar byn i två delar *Västra Lainio* respektive *Östra Lainio*. Lainio, som i äldre tid även kallades *Neitiniva* är den äldsta kontinuerligt bebodda bosättningen i Torne lappmark och förbinds med omvärlden genom länsväg BD 891.

Källa: <http://sv.wikipedia.org/wiki/Lainio>

Historia

Lainio är Kirunas äldsta och till ytan näst största by och första ägo-beviset utfärdades 1631, men nybyggare fanns med säkerhet dessförinnan. Byn, som ligger invid Lainioälven, grundades av Klemet Olofsson (Hietaniemi) från Koivukylä omkring 1650. De flesta av de släkter som idag bor i Lainio, härstammar från Klemet Olofsson. Byn har knappt 80 bofasta innevånare och hade som flest 350 personer på 40- och 50-talen. Den stora avfolkningen skedde på 60-talet då även jordbruken, som varit huvudnäringen, avvecklades. Älven delar byn i två delar *Västra Lainio* respektive *Östra Lainio*.

En gång var byn en viktig centralpunkt, många människor har färdats över Lainio via vintervägar, sommarstigar och längs älven till och från Jukkasjärvi, Gällivare, Haparanda och Finland för kyrka, ting och handel. Sedan kom vägarna och med den bilen, som förändrade Lainios betydelse för resenärerna. Bilvägen från Vittangi till Lainio slutfördes 1927. Lainioälven som delar byn är cirka 25 mil lång och har en fallhöjd på 550 m. Källflödet är Råstojaure vilkens västra del sträcker sig in över Norge. Trots att älven är mycket stenig och saknar djup fåra var den förr en viktig transportled, såväl sommar som vinter. Ännu in på 50-talet förstod Lainioborna att låta älven utföra transportarbeten åt sig och både tjära, timmer & livsmedel har fraktats denna väg. Uppför älven kom båtar med varor från Haparanda, Matarengi och Kengis. Eftersom älvarna är rika på forsar kunde det ta flera veckor att få upp varorna. Sedan länge hade älven använts av Övertoneå-borna Rahtulat, från Rahtulanpää by vid Mounio älv, som kom stakandes på väg till sina fiskeplatser. Vid Lannavaara, som ligger ett par mil norr om Lainio, ligger ön Kenttäsaari och forsen Kenttäkoski. Namnen talar om att de där hade sina 'kenttä', fiskeläger. Lainio älv mynnar slutligen ut i Torne älv vid Lovikka by.

Källa: <http://www.tornedalsgillet.se/lainio.html>

På dessa sidor finns väldigt många bilder från Lainio:

<http://kjellelenius.se/bilder/Lainio/sikkoalbum.html>

http://kjellelenius.se/bilder/Lainio/Fredrik_Mattsson/index.html

http://kjellelenius.se/bilder/Lainio/Lainio_Eje/index.html

http://kjellelenius.se/bilder/Lainio/Gunnar_Eriksson/index.html

Det sägs att den första nybyggaren i Neitiniva hette Clemet Olofsson och att han föddes i Hietaniemi omkring år 1617. Någon gång på 1640 talet skall han ha anlagt nybygget vid Lainio älv, vilket senare blev grunden för byn Lainio. På anbytarforum kan jag läsa denna lilla "berättelse" som jag tycker är så bra:

"Han ble også kalt "Lainio Heikki" og "Heikki Lainio". Vi finner han ikke gift i Alta. Det tyder på at han ble gift før han kom dit. Alle barna var imidlertid født i Alta. Henrik kom med i skattelistingene for Alta som "springmann" (= fri for skatt første året) i 1724. Årene deretter betalte han den første tida halv skatt. Fra 1742 - 1748 står det at han var "fattig". Hans økonomiske situasjon bedret seg deretter betraktelig. Fra 1749 betalte han full skatt frem til han ble erstattet av sønnen Mathis Henriksen i skattemanntallet i 1764. Vi vet at Henrik Olsson Lainio bodde i Storgjerdet i Alta. Se forøvrig omtale av han i "Altas historie" bind 1 og boka "I storlaksens rike".

Det er til nå i alle fall to teorier om Henrik Olsson Lainio`s opphav. Den ene teorien finner vi i boka "Lainio - vår hembygd" - Kemi 1981. På side 7 under artikkelen "Den første" forteller man om Clemet Olofsson og tre sønner som bodde på et nybygg ved Kangosfors. Det var på slutten av 1620-tallet. Den eldste sønnen het Olof Clentsson og han var i 20-årene. Faren Clemet hadde snakket med fogden i Matarengi og bedt om å få rydde et nybygg på en hittil ubebodd del av "Laine bäck". Nybygget skulle gå til eldstesønnen Olof Clemetsson. De rastet ved fossen Taanikurkkio fordi den kunne de ikke passere uten å dra båten fra landsiden. Ved fossen Koslenmaa måtte de dra båten opp på land. Etter en stund kom de til "Neitiniva". Det var Clemet hadde planlagt at Olof skulle slå seg ned. Olof Clemetsson skulle dermed bli Lainio bys første nybygger.

I artikkelen "Nybygget" på side 9 fortelles det om Olof Clemetssons arbeid med å bygge opp bruket. Det går også frem at Olof`s far Clemet opprinnelig var fra "Hedenäset". Videre står det at i 1631 kom myndighetene til den første "röken" ved "Laine bäck". Dermed fikk Olof det første eierbeviset for mark innen Lainio by. Det er med bakgrunn i denne hendelsen at Lainio feiret 350-års jubileum sommeren 1981. Etter femten års skattefrihet ble nybygget skattlagt fra år 1646 med fem riksdaler.

Olof Clemetsson giftet seg og fikk tre sønner og døtre står det i skattelisten. I nærheten av nybygget ligger sjøen Klemijärvi. Den eldste sønnen Mårten Olofsson overtok bruket etter faren. Den andre sønnen Clemet Olofsson dro til fødebyen Kangosfors. Den tredje sønnen Henrik Olofsson "lockades av talet om landet där man kunde gå på laxryggarna över älvarna och vandrade iväg till Norge. Där spädde han på de kvänanlag som i dag finns i de nordliga norrmännens släkter. Olof Clemetsson fick också två mågar."

Ut i fra dette vet vi altså at Olof Clemetsson fikk tre sønner og to døtre. Henrik Olofsson som omtales ovenfor kan være Henrik Olsson Lainio som vi finner i kildene fra Alta tidlig på 1700-tallet.

Den andre teorien er basert på skattelister og dombøker for Torneå lappmark utgitt av Lenvik Bygdemuseum i flere bind. Allerede i 1650 finner vi en sak hvor ; " Henrik Klemetsson Bårgare hafuer slagit Klemet Olsson i Siggevaru pust, blef Sack efter det 13. cap. i Sår Will B. tre mark." Her står det altså at Klemet Olsson var blitt slått slik at han mistet pusten og for det måtte gjerningsmannen betale mulgt. Deretter finner vi Klemet Olsson ifrån Siggewara i en tvist om et fiskevann - "Tämningi Träsk" - i 1680.

I 1685 finner vi en sak hvor en mann i Øvertorneå sogn besværer seg over "Lappen Olof Klemetsson". I en sak fra 1683 brukes navnene "Klemet i Lainio" og "Olof Klemet". Saken dreide seg om uenighet om et fiskevann og partene var de samme som i 1685. I en sak fra 1689 var det en tvist mellom Olof Klemetsson og en mann fra Øvertorneå om fisket i "OlåsJerfwi". I 1690, i samme sak som foran, står det at Anders Andersson Kåfwoinen hadde kjøpt vannet "af een annan lapp". Olof

Klemetsson hadde brukt vannet uten lov etter Kåfwoinens mening. I Domboka ser vi også at Olof Klemetsson i Lainio var kommet i Kirken i 1702. De hørte til Tingewara sameby. Videre finner vi Nemdmann Olof Klemetsson i Siggewara sameby nevnt i domboken i tiden 1704-1716. 1706 og 1709 vitnet han dessuten i en mulig drapssak. I 1711 vitnet han i en sak om slaksmål. I 1714 er han nevnt i en sak om rein som han erstattet til Erik Jonsson. I dombok for 1717 står det : "Dett beswärer sig Brukz hustrun Elin Olofsdotter i från Jonuswando Masugn, hurulunda dess bröder Olof, Hans, Henrik och Simon Olofssöner i Lainio efter dess afledne fader Tolfman Olof Klemmetsson icke afdelt dess arff, och att en Rehn som hon för 3 åhr sedan der lemnat hoos Brodern Olof Olofsson henne icke blifwit återstält, efter hwilken hon likwähl twänne gånger skall fåfängt rest samt opwachtat Tingztiiden til hwilken Olof lagligen skall wara instämnd" osv...

Ut i fra dette kan vi i alle fall sette opp en slik slektssammenheng : Klemet Olsson fra Siggevara. Hans sønn var Olof Klemetsson fra Siggevara. Olof Klemetsson sønner var : Olof Olofsson, Hans Olofsson, Henrik Olofsson og Simon Olofsson. Dessuten hadde de en søster som het Elin Olofsdotter. Denne Henrik Olofsson kan derfor også høyst sannsynlig være Henrik Olsson Lainio som vi finner i Alta tidlig på 1700-tallet. Navnene på sønnene til Olof Klemetsson er ulik i de to tilfellene. I det første tilfellet var det sønnen Morten, Clemet og Henrik og to ikke navngitte døtre. I det andre tilfellet, som er basert på dombøkene, var det sønnene Olof, Hans, Henrik og Simon og en datter som het Elin. Det behøver jo heller ikke være den samme Olof Klemetsson vi snakker om, men to forskjellige personer. Dessuten er det usikkert hvilke kilder "Hembygdsföreninga i Lainio" har brukt da de skrev historien om den første nybyggeren i Lainio. Forøvrig finner vi Olof Klemetsson i skattelistene for Siggevara sameby i 1696-1699.
vennlig hilsen"

Källa:

<http://aforum.genealogi.se/discus/messages/44/35646.html?1040937785>

Lainio

Lainio är en gammal bosättning. I skriften "Lainio – vår hembygd" anges att familien Clementsson var de första som röjde mark och bosatte sig på norra sidan av Lainio älv norr om Neitiniva i slutet av 1620. Fadern

Clement Olofsson var från Hedenäset. Man vet inte om han bodde på platsen eller bara hjälpte sina söner Mårten och Olof att bygga upp hemmanet. Lainios tidigaste invånare var både flitiga och framgångsrika. Olof Clementsson ska som mest ha haft ett tiotal kor och tre gånger så många får. Och eftersom han också hade kornåker byggde han en skvaltkvarn vid Hirvasoja några kilometer från bostaden. Ytterligare en kvarn byggdes i byn vid Suolajoki. I Åke Barks bok "Kirunas byar" redovisas ett femtontal av Lainios gårdar. Ett tecken på att byn blev framgångsrik. Postlinje till Vittangi fick byn 1910 och landsvägen var klar 1927. Elström kom först 1942. Vid den tiden fanns 350 invånare i byn. Under 70-talet sjönk invånarantalet till under 100. Idag finns närmsta affär och skola i Vittangi fyra mil bort. Trots den något dystra utvecklingen har byn ett aktivt föreningsliv

Källa:

http://www.laestadiusleden.se/Laestadiusleden_SV.pdf

